

Innspill fra verksteddagen 2. sept.

	Havrommet	Bioøkonomi	Opplevelsesnæringer
Bærekraft med fokus på sirkulærøkonomi	<p>Kunnskapsbasert forvaltning av bruken av arealer i fylkeskommunen. Ikke følelser. Mulig ikke politisk behandling heller. Politikken må handtere strategier.</p> <p>Blågrønt innovasjonssenter (Bodø/Steinkjer): FM, FK, næring ++ -> bruke senteret som koordineringsinstans for å bygge robuste fagmiljø på blågrønn kobling.</p> <p>Energiinfrastruktur -> ombruk av installasjoner og rørsystemer.</p> <p>Bruke restråstoff høyest mulig i verdikjeden. Kunnskapsbasert rammeverk og forvaltning.</p> <p>Blå og grønn sektor i sammenheng. Verdikjeder/-strømmer på tvers.</p> <p>Bruke landbruket til å lage kortreist protein.</p> <p>Pri: plast. Plast og alternative materiale nedbrytbare.</p> <p>Utrede resirkuleringsordning på havbruksplast for å unngå deponi. (intensiv for ombruk) -> panteordninger?. Vurdere standardisering av emballasjeprodukter for enkel pant/resirkulering.</p> <p>Pri: beredskap. Strategi for beredskap for biologiske utslipp fra oppdrettsnæring. (for eks. NOFO). Utfordre sjømat norge på beredskapsordning for biologiske utslipp.</p> <p>Tilby støtteordninger som stimulerer mindre forurensing og økt bærekraft i havrommet. Tiltak: støtte teknologiutvikling til sektor og leverandørindustrien. Miljøteknologiordning dekker dette.</p> <p>Etablere prosjekter som fokuserer på gjenbruk/resirkulering av næringsstoffer på avveie.</p> <p>Utvikle: analysemetoder som fungerer på «merdkanten».</p> <p>Økt fokus på miljøvennlig transport. (sjø/bane) (eksport).</p>	<p>Ku – kuskit – biogass = nye proteiner.</p> <p>Bonden som i energiprodusent. Solceller, biogass og bioenergi. -> bioenergi ut fra lauv og delvis furu. -> tilrettelegging for levere kraft på nett.</p> <p>Nye anvendelsesområder for bruk av trefiber. -> Erstatte plast/isopor.</p> <p>Mer forskning og ikke minst synliggjøring av resultat på mikrobiologien i jorda.</p> <p>Insentiv-ordninger for mer bruk av tre i byggenæringen.</p> <p>Raskere beslutningsprosesser/fra avl til handling. -> importforbud soya innen 1.1.25. -> redusere/lage et «mindre ytelser optimalt» kraftfôr. -> ha dyrene lengre: produksjon.</p> <p>Pri 1: <u>regulatoriske endringer</u>: virkemidler /regelverk må legges om fra å premiere vekst til å premiere sentrale sirkulære måleparameter /ressursutnyttelse. Tilrettelegge regelverket for en sirkulær tanke. -> beholde. -> reparasjon. -> øke livslengde. -> etablere sirkulærFUNN. Etablere støtteordninger for bærekraftige lokale løsninger som bygger opp om sirkulære kjeder heller enn lineære. Endre regelverk for lineær tenking til sirkulær tenking.</p> <p>Pri 1: restråstoff fra grønn/blå sektor som proteinkilde og til erstatning av importere råvarer (soya). Større samarbeid på tvers av verdikjeder for å utvikle nye produkter. -> eks: -> større produksjon av proteinråstoff til dyre- og fiskefôr av trefiber. -> økt videreforedling av råstoff, eks innen for havbruks- og skogbruksnæringen. Intensiv for økt produksjon av varer høyest i næringskjeden. Eks: bruk av bioprodukt fra laks/ørret til matproduksjon heller enn dyrefôr. Styrke norsk fôrproduksjon: redusere importbehov (soya) i samhandling mellom jord/skog/hav. Skape et langt større forutsigbarhet i forvaltningen særlig med tanke på naturmangfoldsloven og ulike vanndirektiv. -> avklare regler rundt bruk av restråstoff i landbruket. Større satsning på å utnytte restråstoff fra skogindustrien som erstatning for oljebaserte produkter, eks fiskefôr. Utnytte restråstoff mellom hav/land. Kartlegge og utarbeide et næringsregnskap for trøndelag. Fortsette å utnytte restråstoff fra havbruket i jordbruket. Bruk av avfallet (ku- og fiskemøkk).</p> <p>Tettere samarbeid/klynge/nettverk mellom lokalmatprodusenter for å utvikle merkevarer. Ev. flere nettverk.</p>	<p><u>Prioritering 1:</u> Ta valg om å jobbe med bærekraftig opplevelsesnæring. Hvem: fylkeskommunen.</p> <p><u>Pri 2:</u> sertifisering.</p> <p><u>Pri 3:</u> møteplass.</p> <p><u>Prioritering 1:</u> Gjøre valg og velge bort volum. Stillhet og allemannsrett kan selges dyrt.</p> <p><u>Uprioritert:</u> Hevebærekraft til mål og handling/tiltak ikke kun en premiss.</p> <p>Jobbe helhetlig med bærekraft. ->kulturell, sosial, økonomisk, miljø og klima.</p> <p>(Kunnskapsgrunnlag) utarbeide kart for: -> visuell og audio – påvirkning på opplevelsesnæring. -> forurensing (estetisk/lydforurensing).</p> <p>Innkjøp.</p> <p>Tørre å ta valg, volum vs kvalitet. Riktig gjest til riktig sted til riktig tid -> verdiskaping.</p> <p>Segmentering, profilering av bærekraft.</p> <p>Stimulere ved innkjøp/finansiering.</p> <p>Gjøre valg = velge bort.</p> <p>Kunnskapsbasert utnyttelse av nasjonalparkressursene. -> bærekraftig utnyttelse. -> nødvendig med økonomiske virkemidler for å oppnå dette.</p> <p>Trøndelag som bærekraftig reisemål. Hvordan: samarbeid/mobilisering og forankring av tiltaket. Hvem: kommunene i samarbeid med næringshagene, fylkes.... (?)</p> <p>Kartlegge, mobilisere, sertifisere bærekraft i opplevelsesnæring.</p> <p>Sertifisering = gjøre det enkelt. -> destinasjon og bedrift.</p>

	<p>Lovasee (v. Sandnessjøen) + Nærøysund: Spre eksempler på korte sirkulære prosesser og lokale verdikjeder. Resirkulere for ønsket fremtidig utvikling.</p> <p>Tiltak som bidrar til økt produksjon av tang og tare.</p> <p>Hente flere av innsatsfaktorene fra havet. -> restråstoffer brukes i større grad. -> makro- og mikroalger.</p> <p>Stimulere til prosjekter innen teknologiutvikling for tang og tareproduksjon (automatisering) (mikro- og makroalger).</p> <p>Transport og energi: pri: helhetlig strategi for logistikk for varer fra trøndelag. Hva trenger vi egentlig? Legge til rette for transport på sjø og bane for å stimulere til regional verdiskapning (unngå kabotasjekjøring og lav transportkostnad som utkonkurrerer regionale aktører). Konesjoner for vekst: sette krav til bærekraftig transportløsninger for å sikre regional verdiskapning. -> Hjemfallsrett.</p> <p>Fylkeskommunen overtar ansvaret for drift og utvikling av fiskerihavnene fra og med 1.1.20. med ønske om reduserte utslipp bør det legges en plan for ladestasjoner/alternativt drivstoff for disse havnene. Slik at sjarkflåten og fritidsbåtene kan nyttiggjøre seg nullutslipp fremdriftssystemene.</p> <p>-> Solcelleproduksjon på merdene. -> på fjøstaket. -> vindmøller på merdene.</p> <p>-> Biogassanlegg mellom jordbruket og restavfall fra oppdrett. -> for billig strøm gir ikke initiativ til å søke alternative kilder.</p> <p>Aqualine: -> her teknologi gir læring, ikke investeringsvilje. -> tare: formalin som stabilisering (anlegg ved Haugesund) mye prosessering for å bli fordøyelig. Alginat.</p>	<p>Økt sjøforsyning av norsk mat til det norske markedet.</p> <p>Stimulere til mer beitebruk både i innmark og utmark.</p> <p>Fortsatt satsing på å øke økologisk produksjon i regionen.</p> <p>Styrke trøndersk grønt-næring: (grønnsaker og bær) i tråd med markedsveksten.</p> <p>Utvikle sterke regionale merkevarer i mellomstjiktet nasjonal og lokal. Med potensiale til vekst mot det nasjonale markedet.</p> <p>Nye proteinkilder fra avfall fra bioenergiproduksjon.</p> <p>Stimulere til teknologisynergier mellom olje, havbruk og jordbruk.</p> <p>Videreforedling nært primærproduksjon av skogsvirket.</p> <p>Karbonbinding i jordbruket: -> agronomi, sortsutvikling. -> gjødselbruk, kretsløp. -> ressursutnyttning. -> bygg opp humus- og karbonlager i jorda - redusere co2 i luften. Karbonkalkulator.</p> <p>Kartlegging (kvantifisering) av næringsstoffer i ressursløpene (verdikjede) karbonregnskap.</p> <p>Øk innkjøpskompetanse, herunder sertifisering – oversikt over.</p> <p>-> Vektlegge miljø og bærekraftig anbudsbeskrivelser.</p> <p>-> Bruke kontrakt med forhandlinger og FoU kontrakter i større grad for å fremme nye, bærekraftige løsninger.</p> <p>Utvikling av kompetanse og teknologi for håndtering av avfall i regionen (fase ut eksport av avfall til lokal håndtering som gir mindre transport).</p> <p>Effektiv arealutnyttelse av arealene til matproduksjon (klimateffekter).</p> <p>Styrke AgriTech.</p> <p>-> økt samlokalisering av komplementære bedrifter for økt konkurransekraft (regional tanke, men utfordrende lokalt). Nye produkter med kortreiste råvarer.</p>	<p>Forplikte arrangørene for å utvikle bærekraftige løsninger ved store arrangement/evener/spel/festivaler ol. Herunder. -> reduserer matsvinn. -> ikke engangsplassservice.</p> <p>Lage gode planer/maler for bedriftene slik at de får gode kjøreregler.</p> <p>Formidling/ kompetansebygging. Hva er bærekraft til turisten?</p> <p>Tilrettelegge småskala offentlig transport. -> til nytte for både gjester og bosetting (spesielt kyst.).</p> <p>Turistskatt.</p> <p>Næring selv sitte i føringssetet. -> tiltak: -> invitere komparative foretak til samarbeidet for å skape store nok arenaer. -> nettverksbygging.</p> <p>Ha en felles møteplass i året hvor bærekraft er team for samhandling og rolleavklaring.</p> <p>Møteplass: lage en veileder for riktig og lovlig bruk av naturen til utvikling av opplevelsesnæringen. I samarbeid med verneområdestyrene.</p>
<p>Teknologi og digitalisering, smarte samfunn</p>	<p>1. kompetansehevingskurs og kompetanseoverføring. Bru mellom praktisk erfaring og digital kompetanse. -> robotisering som fag i vgs, spesielt kystkommuner.</p> <p>Øke grunnleggende kompetanse i hva som ligger i digitalisering. -> bestillerkompetanse -> for smb. -></p>	<p>Utvikle teknologi/digitale tilpasset trøndersk landbruk, driftsstrukturer klima og topografi.</p> <p>Mer klimavennlig partnerskap med bruk av digitalisering</p>	<p>Anbefalingsteknologi.</p> <p>Fylkesomspennende verktøy som har t-info uansett hvor du er i fylket (gps).</p>

<p>erfaringsutveksling. -> delingsstruktur. -> bidra til en delingskultur. For å øke digitalkompetanse.</p> <p>2. samordne de ulike testarenaene og synliggjør de for potensielle brukere. Opprett en digital plattform, for alle testarenaer (booking av tid).</p> <p>3. støtte opp om å bidra til å etablere klynger innenfor autonomi.</p> <p>4. stimulere til «crossovers» / synergieffekter mellom bransjer.</p> <p>5. bruke mulighetene i ocean space center aktivt. Nb! Fyll OS med riktig innhold. Styrke Ocean space center.</p> <p>6. samarbeid med NCE Aquatech om standardisert kommunikasjonsløsninger.</p> <p>7. økt fokus på algeproduksjon vil bidra til å minske trykket av taretråling + positiv co2 fangst.</p> <p>8. Tiltak – styrke næringshagene slik at de er enda bedre rustet til å koble næringsaktørene med riktig kompetanse/virkemiddel (nettverksbygging). EKS: Problemstilling der tiltaket er relevant: en bedrift har utviklet ny teknologi. Hvordan få andre bedrifter i andre bransjer til å ta i bruk denne.</p>	<p>Klimasmart er økonomisk smart. Utvikle klimasmart presisjonslandbruk. Bioenergisatsning – ta i bruk både nasjonal og internasjonal teknologisk kunnskap for å bli bedre.</p> <p>Se til Tyskland. På Agritech samarbeidsprosjekt om teknologibruk.</p> <p>Tilgjengeliggjøre/skape koblinger mellom teknologimiljøet i Trondheim og resten av trøndelag.</p> <p>-----</p> <p>Arena for læring, kunnskapsdeling med mha digitale verktøy og møteplasser</p> <p>Identifisere de techinteresserte bøndene -> lage klynge. Utviklingsorienterte bønder som vil teste ny teknologi.</p> <p>Klyngesamarbeid i prosessindustri jord/skog/hav. Robotisering. bygg bærekraftig.</p> <p>Skape en arena for deling av kompetanse og bidra til utvikling på tvers av næringer.</p> <p>Forenkling av hverdagen, effektivisering og kvalitet. Datafangst gir innsikt. Styrket rådgiving til bonden.</p> <p>Etablere en jordbruksklynge og en blågrønn matklynge, med ambisjon om å komme inn i klyngeprogrammet for å styrke trøndersk matproduksjon.</p> <p>Tilby læringsarena for deling av data, erfaringsdeling mellom produsenter.</p> <p>Utvikle, kalibrere og ta i bruk ny og forbedret teknologi, for å oppnå presisjon i hele verdikjeden.</p> <p>Eierskap til data. avklare eierskapsforhold slik at de kan brukes i forskning.</p> <p>Visualisere verdiene og betydningen for å få alle med.</p> <p>Offentlig virksomhet må benytte anledningen til økt bruk av innovative anskaffelser for å bli referansekunde istedenfor direkte pengestøtte (vs EØS-regelverket).</p> <p>Øke næringslivets adgang til offentlig data, for å skape nye tjenester og produksjoner (utnytte «TRUST»).</p> <p>Ta posisjonen som nord-europas matregion nr 1.</p> <p>Samarbeid med andre matregioner med samme størrelse/problemstilling i europa.</p>	<p>Smart utvikling sammen. Samhandling «alle» skal ikke eie løsningen/innovasjonen.</p> <p>Strukturere dagens kaos innen booking/markedsføring.</p> <p>En kunnskapsbase for alle/en «opplevelsesnærings Facebook». Lav terskel for erfarings-utveksling.</p> <p>Tettere samarbeid mellom reiselivsnæring og teknologimiljøene. Eks universitetene.</p> <p>Fokus på samarbeid mellom privat og offentlig sektor i utvikling av teknologi og digitalisering av opplevelsesnæring. -> fylkeskommunen.</p> <p>Det må bli enkelt og rimelig for nye kreative «opplevelsesentreprenører» å få tilgang på allerede skreddersydde teknologiske løsninger.</p> <p>Digitalt og solid verktøy som hjelper små aktører med pakketering (kost, fakturering etc). -> enkelt produsere og selge pakker reiseliv og lokalmat.</p> <p>Automatiserte opplevelsespakker. -> digitalisering og samarbeid.</p> <p>Samordning av teknologiske løsninger. -> eks formidling av historie.</p> <p>En felles digital plattform for styrkt profilering. En flerspråklig. -> visitt, explore, opplev, besøke er forvirrende.</p> <p>Teknologi for å tilgjengeliggjøre språk + ...(?). teknologi som opplevelsesnæring. -> NTNU museum finnes ikke? -> teknologi i historisk perspektiv.</p> <p>Utvikle transport av bagasje med drone.</p> <p>Minske reisetiden med VR-forbredelse, VR-opplæring.</p> <p>Augmented reality. -> hvor passer dette? (kultur, kulturminner++). -> hvordan utvikle tilbud for sammenhengende opplevelser.</p> <p>Utvikle teknologiske løsninger, som støtter dyre-/fugle-/faunabaserte opplevelser. -> droner. -> sesonginfo. -> hva skjer i dyreliv/fiskeliv/fauna nå? -> soppalarm. -> snø-alarm. -> nordlys. -> lamming. Bruke disse inn i markedsføring.</p>
--	--	--

		<p>Utvikle klimakalkulator for forbrukeren for å synliggjøre klimaavtrykket, maten vi spiser, gir (synliggjøre at norsk mat er mer klimavennlig enn importert mat).</p> <p>Bruk av teknologi for økt produksjon (volum) av kvalitetsmat.</p> <p>Ikke prioritert på gruppen.</p>	<p>Hvem er opplevelsesnæringen for. Vær på morgendagens arena. Bedre forankring hos ungdomsrepresentantene. Fylkeskommunen.</p> <p>Bredbånd 4+5g mobil i distriktene.</p> <p>Koble på teknologimiljø og tverrfaglig samarbeid i verdikjeden.</p> <p>Alt handler ikke bare om sosiale medier og teknologi. Noen må fortelle historiene og møte menneskene også.</p> <p>Det offentlige vær villig til å investere i teknologi og utviklingsprosjekter.</p> <p>Bruke teknologi og digitalisering til story telling, mer enn ren informasjon. Besøkende forventer informasjon gratis, men betaler for formidling og story telling.</p> <p>Ikke undervurder behovet for mellommenneskelig samhandling/kundekontakt. Digitale løsninger må ivareta akkurat dette.</p> <p>Avdekke hvordan digitalisering kan påvirke bedrift/utvikling. Mobiliser til endring/utvikling. Fylkeskommunen og innovasjonsselskaper.</p> <p>Bredbåndstilgang er viktig, men også wifi. Dette fordi det er dyrt for utlendinger å koble seg opp på mobilt nettverk.</p> <p>Fysisk utbygging av bredbånd i hele fylket.</p>
<p>FoU</p>	<p>Vern av matproduserende arealer. Kunnskapsbasert/FoU bruk og vern.</p> <p>Økt bruk av (styrke) forsker i bedrift. Bevisstgjøre på FoU-kompetanse/konsekvens.</p> <p>Student i bedrift. Rekruttere unge mentorer. «Hvorfor ikke slik....?»</p> <p>Gjøre eksisterende forskning tilgjengelig.</p> <p>Økt bestillerkompetanse hos bedriftene.</p> <p>Økt synlighet/samordning av tilskuddsordninger forskning.</p> <p>Utrede intensiver for å få fart på alternativ proteinproduksjon (omstillingsperspektiv: hva skal</p>	<p>Pri 1: <u>fagspesifikk arenabygging</u>: Styrke grønn forskning som tilrettelegger for å styrke jordbruket bestillingkompetanse.</p> <p>Kompetanseoppbygging av bærekraftig jordbruksproduksjon -> spre FoU-kunnskap.</p> <p>Ufarliggjøring av FoU. -> bevisstgjøring på å snakke samme språk.</p> <p>Pri 2: <u>Næringsstoffregnskap</u>: Forskning på teknologiutvikling for å styrke lokal bearbeiding. Ta ut synergien mellom virksomheter/bransjer (maskinsyn).</p> <p>Næringsstoffer på avveie: FoU – redusere utslipp fra landbruk og havbruk.</p> <p>Utvikle genetisk materiale som fanger mer karbon og tåler nytt klima. -> FoU.</p>	<p>Hvilken verdi har opplevelsesnæring? -> enkeltmenneske. -> verstsamfunn. -> storsamfunn. -> folkehelse. -> klima/miljø/energi.</p> <p>Redusere ulempene med volumenturisme til fordel for betalingsvilje kunder som får økt/har økt kunnskap om bærekraften i reisemålet.</p> <p>Vi må tørre å diskutere hvilken turisme vi skal ha, basert på bærekraftsmål (å tørre å ta valg og beslutninger på dette).</p> <p>«døråpner/arena inn til FoU-miljø</p> <p>Synliggjøring av «mindre» FoU-prosjekter.</p> <p>Bedre forskningskommunikasjon -> oversette begrepsapparatet til forskere og virkemiddelapparatet til enkeltbedrifter/personer i opplevelsesnæringene. -> utlysningstekster, kompetansemeglere.</p>

<p>man gjøre gitt dagens konstellasjoner, for at alternative proteinkilder skal bli konkurransedyktige).</p> <p>Kartlegging av behov og muligheter.</p> <p>Økt prioritet på bærekraft: -> hva er kunnskapsstatus for en bærekraftig havbruksnæring. -> hva er målkonflikter på bærekraft relatert til arealforvaltning og konsesjonsbehandling. (for eks havbasert vs landbasert oppdrett (fosfor)).</p> <p>Tidlig innsats på mulighetsrommet på FoU innen havrommet. -> kommunikasjon -> livslang læring.</p>	<p><u>Pri 3: Produktutvikling:</u> Utvikle regionale merkevarer nye produkt.</p> <p>Styrke og legge til rette for primærnæringen i distriktet. Lokal matproduksjon gir sysselsetting. = produktutvikling. -> stimulere til økt produktutvikling og innovasjon i jordbruket. (viktig å bevare jordbruksposisjonen når nasjonale/internasjonale rammevilkår påvirker lokalt). Eks: bortfall av jarlsberg. Da må vi legge til rette for økt annen produksjon med melk.</p> <p><u>Pri 3: Teknologiutvikling:</u> Arbeidsmetodikken for folkehelsearbeidet må overføres.</p> <p>Gjør teknologi og kompetanse tilgjengelig hos produsenter/utviklingsmiljø. Få studenter/utdanningsmiljø ut på sommerjobb/masteroppgaver. -> trøndelag FK bistå finansiering.</p> <p>U-prioriterte:</p> <p>Rigge økt FoU i småskala lokalmatproduksjon slik at volumet øker. -> bidra til økt eksport av trøndersk matspesialiteter.</p> <p>Større fokus på kvalitetsparameteret i lokal matproduksjon. Kurs på matteknologi. Kunnskap på produktutvikling.</p> <p>Gjennom FoU på tvers av ulike næringer skal vi auke verdiskapningen av produsert biomasse i fylket.</p> <p>Lukke fosforkretsløpet for eksport.</p> <p>Universitetene må tydeliggjøre bioøkonomi i sin undervisning.</p> <p>Utvikle/koble FoU-arbeidet på å finne nye føringredienser (protein) til oppdrettsfisk/ industriell matproduksjon.</p> <p>Klyngearbeid jord, skog, hav for å synliggjøre norsk teknologi og norske produkter.</p> <p>RFF: utlysning på bioprosjekter som reduserer klimautslipp.</p> <p><u>Utslippsregnskap på næringsstoffene:</u> identifisere gode FoU-prosjekter. Lage gode arenaer og koblinger mellom kunnskapsmiljø, næring og det offentlige tiltaksapparatet.</p> <p>Grønn FoU 2.0. -> jord -> skog -> grønn næringsutvikling.</p> <p><u>Arenabygging:</u> Lage arene for å koble matprodusentene næringer (blå og grønn). -> kobling produsenter, rådgivere og forskere. -> la næringene bestille FoU – ikke velsigne.</p>	<p>Bygge lokale fyrtårn, mat, natur, arkitektur.</p> <p>Ta i bruk big data for å få mer målrettet markedsføring.</p> <p>Øke forståelse for markedspotensial og markedsnisje.</p> <p>Forsterke «fyrtårnene» mer. For eks: Nidarosdomen, Stiklestad, Norweg og Røros. Bygge videre på de kvalitetene disse allerede har.</p> <p>Smart kommunikasjon som øker oppholdstid i regionen.</p> <p>Skape lokal entusiasme / arena for medvirkning.</p> <p>Kontinuerlig/oppdatert/sammenlignbart kunnskapsgrunnlag.</p> <p>Gjennomføre hyppigere og flere undersøkelser for å bedre kunnskapsgrunnlaget. VIKTIG.</p> <p>Formalisert utdanningstilbud. Økt forskningsaktivitet.</p> <p>Designrevet innovasjon: hvor bærekraft er et parameter på konsept/produktutvikling (og forretningsmodeller). For ikke å belaste klima og miljø gjennom opplevelsesnæring.</p> <p>Synliggjøring og deling av resultater.</p> <p>Skape omdømme i FoU-miljø for opplevelsesnæring.</p>
--	---	---

		<p>Kartlegge status – hvor er smb'ne? Mth jobbing retta mot/for å nå bærekraftsmål. -> hvor er status p.t. -> hva er retorikken – «gap». -> hva skal til for å ta neste steg og legge et utviklingsløp. Både hos enkeltbedrift og klyngene/geografiske områder.</p> <p>FoU/innovasjon/kompetanseutvikling samspill bedrift/vgs/klynge/NTNU. Metode/tiltak: koble en anvendt operativ prosjektleder i tospann med en forsker/forskerteam. Praksisutvikling med forskningsbasert kunnskapsutvikling.</p>	
Kompetanse	<p>Koble skole og næringsliv sammen så tidlig som mulig (ungdomsskole minimum). Viktig for å få riktig kompetanse på riktig plass.</p> <p>Tidlig innsats for å kommunisere attraktive jobbmuligheter (inspirere tidligst mulig).</p> <p>Utnytte karriereveiledningssystemet til relevante valg. -> med rette kompetente personer med gode verktøy for eleven (lærere må ut i bedrifter – endre tankesett).</p> <p>Bygg suksesshistorier – inspirerer ungdommer.</p> <p>Gi studiespess på vgs praksis i næringslivet.</p> <p>Traineeprogram innenfor havbruk under studiene. (utvikles sammen med NCE Aquatech allerede).</p> <p>Styrke NTNU som kunnskapsnav innen biologi vs Bergen. Alternativt teknologi.</p> <p>Fagskole – desentralisertkurs og EVU-tilbud. (må prioriteres)</p> <p>Realisere Brohode havbruk etter 2050, utvikle partnerskap videre. (må prioriteres)</p> <p>SMB-bedrifter må a subsidierte tjenester for å kunne komme inn på allerede eksisterende tilbud innen prototype/testing. (må prioriteres)</p> <p>AquaTech Safari: Besøke Sintef/NTNU av bedrifter. Bringe studentene til bedriftene/organisasjoner/klynger. Tilrettelegge for sommerjobbtillbud.</p> <p>Vurdere flere katapultnoder under eksisterende systemer. Næringa tar større del i samfunnsbyggerrollen, med å ta aktiv del i å tilby læringsplasser.</p>	<p>I alle deler av fylket: identifisere og synliggjøre muligheter for økt verdiskapning på bioressurser i lokalmiljøene i trøndelag. -> vis gode eksempler.</p> <p>Tradisjonelt bygghandtverk i tre, mer kompetanse på tradisjonelle byggemetoder og byggmaterialer + transformasjon og gjenbruk av bygninger.</p> <p>Omdømmebygging for fornybare ressurser og framtidsnæringer. Kompetanseheving hos rådgiverne. Vise mulighetene.</p> <p>Videreutvikle Oi! Og Mære landbruksskole for kursing/kompetanseheving. Kunnskap i næringene må spres. Etablere en kunnskapsdatabase digitalt. Lavterskel for erfaringsdeling. Et «forum»/gruppe ala facebook.</p> <p>Etablere høyere utdanning innen bioøkonomi. Sikre fagfolk i næringen. (Se på helheten). Etter og videreutdanning, læring hele livet.</p> <p>-> Sikre grønn-kunnskap på samtlige nivå i opplæring/utdanningsløpet. -> Kompetanspåfyll gjennom hele yrkeskarrieren. -> Videreutvikle grønn forskning som et nav i samarbeidet mellom forvaltning, forskning og næring.</p> <p>Støtte opp og utnytte lokale perspektiv i forhold til å realisere mål og ambisjoner i bioøkonomistrategien – økonomisk og kompetanseheving.</p> <p>Utnytte våre komparative fortrinn ved at vi har mange miljø innen bioøkonomi. -> fylkeskommunen må ta denne overordnede rollen.</p> <p>Optimal arealbruk. -> nye produksjoner?</p> <p>Arenaer for innovativ innovasjon og kunnskapsutvikling: Etablere og utvikle slike. EKS: -> innocamp steinkjer. -> Arena skog -> Grønn forskning.</p> <p>Prosjektmidler må være utviklingsstøtte/kompetanseheving og ikke driftsstøtte. -> vi må sette sammen aktører og kompetanse på nye måter. -> videreutvikle kompass-midlene.</p> <p>Sikre kompetanse i virkemiddeloperatet i bioøkonomi (livslang læring).</p>	<p><u>Prioritet 1:</u> Næringen inn i skoleløpet.</p> <p>Læringsplasser.</p> <p>Opprettholde skoletilbud i viktige fagfelt for næringen.</p> <p>Behov for digital kompetanse. Formell utdanning/forskning ved nord og NTNU.</p> <p>Omdømmebygging for næringen allerede fra grunnskolen</p> <p>Flere læringsbedrifter</p> <p>Fagkompetanse i skolen. Eks matematikklæreren har mat og helse.</p> <p><u>Prioritering 2: Lavhengende frukter</u> Kursing som er tilgjengelig for nystartede bedrifter/næringsaktører i opplevelsesnæringen i regi av fylkeskommunen til kostpris. I Norge.</p> <p>Tilrettelegge for kompetansetiltak innen digitalmarkedsføring. Trøndelag reiseliv.</p> <p>Kompetanseheving innen vertskap, kulturforståelse, språk og fortellerkompetanse. Trøndelag reiseliv, innovasjon Norge.</p> <p>Annerkjennelse og støtte til reiseliv som tilleggsnæring, herunder legge til rette for kompetanseheving, støtte til produktutvikling i forhold til den enkelte gårds ressurser.</p> <p>Markedsføringskompetanse. Trøndelag reiseliv. -> hver er kunden, hvordan nå kunden og skape nytt marked.</p> <p>Kompetansebygging gjennom sertifisering. -> konkurransefortrinn, kvalitetssikring.</p> <p>Tilrettelegge for kompetanseheving for lokalmatprodusenter – samt støtte til fasiliteter for produksjon og utvikling av bærekraftig lokalmatproduksjon – også for små aktører.</p>

<p>Ocean Space Center, mulighetsrommet må utnyttes. Kompetanse, innovasjon (student lab).</p>	<p>Tverrsektorielt samarbeid (bioprosesser er ganske like).</p>	<p>Regional/studietur, næringsliv.</p>
<p>Kompetanse omkring bærekraftig arealbruk/ressursbruk. Bærekraftsmålet vi kan virkelig leve på.</p>	<p>Utvikle samarbeidet mellom FoU og landbruksnæringen i trøndelag.</p>	<p>Organisere studieturer hvor aktører selv besøker o lærer av hverandre. -> frem-snakking, kompetansedeling, sterkere i lag.</p>
<p>Samhandle bedre rundt infrastrukturelle fartøy med mer til undervisning.</p>	<p>Utvikle og styrke grønn forskning i MN: -> samhandlingsaktører mellom FoU og næring. -> på tvers av verdikjeder.</p>	<p>Tilrettelegge modulbasert opplæringstilbud, spisset mot næringens behov (spesielt mot mindre aktører). Fagskole.</p>
	<p>Etablere en matklynge i Trøndelag.</p>	<p>Kurs/hjelp til miljøsertifisering.</p>
	<p>Større fokus på kvalitetsparameteret i lokalproduserte matvarer. -> kompetanse på helsegevinst. -> samarbeid mellom blå og grønn sektor. -> Matregion nr 1.</p>	<p>Kompetanse på nye typer brukergrupper med tanke på klima og miljø. -> forstå undergrupper på klima og miljø. Trøndelag fylkeskommune innsikt krever kontinuitet.</p>
	<p>Revitalisere et innovasjonsprogram for trøndersk jordbruk.</p>	<p>Kompetansetilbud for næringsaktøren.</p>
	<p>Stimulere til nyutvikling og fornyelse i rådgivningsapparatet. -> på tvers av verdikjeder. -> nye rådgivningsmetoder. -> ny teknologi.</p>	<p>Accel expoler - > gjennomføre kompetanseprogram.</p>
	<p>Tilbud om kompetanseheving lokalt og i eksisterende partnerskap. Skape arena for kunnskapsutveksling.</p>	<p>Etablere tettere og mer forpliktende samarbeid mellom næringen og utdanningsinstitusjonene.</p>
		<p><u>Prioritering 3:</u> Skape gode koblingsarenaer, eks mellom de som sitter på ressurser og kulturminner og de som driver næring.</p>
		<p>Når det legges til rette for kurs og utdanning må det gjøres slik at bedrifter kan delta.</p>
		<p>Kurs lokalt og live stream for å unngå å bruke så mye tid på kurs.</p>
		<p>Sørge for at O versjon treffer opplevelsesnæringen. Hvem: kulturrådet.</p>
		<p>Kunnskapsgrunnlaget forteller oss hva vi trenger av kompetanse, tilbud, hva har vi, hva mangler vi.</p>
		<p>Slå sammen utøvende (nord) med den teknologiske (NTNU). Utdanning. -> oppfordre til samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene. -> tverrfaglige team. Merkantil + innhold + teknologi.</p>
		<p>Nettverkskompetanse. -> lære potensielle opplevelsesnæringsaktører om mulige samarbeidsområder. -> erfaringsdeling. Hvem -> innovasjonsselskap/virkemiddelapparat.</p>

			<p>Se til utlandet, hvordan små destinasjoner arbeider for å bli attraktive for reisende. Vi må sammenligne distrikts Norge med sammenlignbare destinasjoner i utlandet.</p> <p>Godt system for erfaringsdeling, utveksling av gode eksempler.</p> <p>Bedre bevissthet om delingskultur som vekstgrunnlag, for egen bedrift. -> hvem: se på eks fra IT/Software bransjen (åpen kildekode). Mobilisering gjennom innovasjonsselskap. -> virkemidler til dette.</p> <p>Behov for felles -> utstyrspooler. -> møteplasser kompetanse. -> økt robusthet.</p>
<p>Internasjonalisering</p>	<p>Utdanning. Tilgjengeliggjør relevante utdanningsløp og evu.</p> <p>Strategi. Påvirkning av bedriftene i retning strategisk basert vekst og internasjonalt. -> utstyrsleverandørene.</p> <p>Gode havbruk til havs. Muligheter i eksponert havbruk. Norge, island, færøyene.</p> <p>Gründere/nye selskaper. Invitere gründere og investorer for utviklingen av nye tech-selskap. -> knytte opp til Ocean Space Center. -> IN jobber med dette innen for rammen av kreative klynger. IN trøndelag kan øke trykket!?</p> <p>Kapital. Stimulere/tilrettelegge for at investorkapital «tilføres» denne næringen og særlig gründere innen for havbruk/maritim teknologi.</p> <p>Det mest internasjonale forslagene. Synliggjøring av regionens fortrinn internasjonalt. IN.</p> <p>Internasjonale ambassadører for havrommet i trøndelag. Ute inne. IN. Skal ikke utnevnes, men skapes som følge av andre gode aktiviteter.</p> <p>Se til bergen. Ta en profil = teknologi = eksponert havbruk. Hva skal havbruk i trøndelag være.</p> <p>Internasjonal havbrukskonferanse i trøndelag. -> hva gjør ntnu? Ocean week og aqua nor.</p> <p><u>Autonome fartøy:</u></p>	<p>Økt bestillekompetanse med hensyn på internasjonale muligheter.</p> <p>Utvikle proteinkilder i trøndelag til eget kraftfôr.</p> <p>-> Identifisere felles problemstillinger. -> koble relevante aktører innen ulike problemstillinger på tvers av landegrensene. -> skape arenaer.</p> <p>Dele internasjonal kompetanse mellom grønn/blå sektor.</p> <p>Få flere bedrifter og kompetansemiljø til å delta i internasjonale prosjekter.</p> <p>Etablere interreg prosjekt på: mat. Bioenergi. Bioøkonomi. Etc.</p> <p>Tilrettelegging for samhandling emd klynger i andre land. Klynge til klynge relasjon.</p> <p>Understøtte arena skog. Stimulere til EU-prosjekter.</p> <p>Utnytte virkemiddel for FoU samarbeid i Europa med fokus på: ny kunnskap og klimasmart landbruk. -> ny teknologi, robotisering.</p> <p>Bistå i å skape internasjonale relasjoner og nettverk. -> delta i prosjekter.</p> <p>Økt fokus på internasjonalsamarbeid i arenaprogrammene.</p> <p>Synliggjøre trøndelag som matregion nr 1 internasjonalt.</p> <p>Enklere oversikt over internasjonale støtteordninger og prosjekter.</p> <p>Videreutvikle marked og konkurransekraft for trønderske matspesialiteter.</p>	<p><u>Prioriteringer:</u></p> <p>-> Segmentering og pakketering (regulering av hvilke gjester vi vil ha) dimensjonering bærekraft.</p> <p>-> Språkkunnskap, felles budskap, profesjonell markedsføring.</p> <p>-> kvalitet på produktet, sertifisering (inkludert bærekraft). Konkurransefortrinn.</p> <p>-> utfordre bedriftene til å henvende seg til et internasjonalt marked. Utvikle et internasjonalt kompetanseprogram.</p> <p>-> beste praksis – ufarliggjøre internasjonalisering ansette en utlending.</p> <p><u>Uprioritert – Kundefokus:</u></p> <p>Dimensjonering, bærekraftig turisme, hvordan regulere vekst.</p> <p>Felles budskap forankret i næringen.</p> <p>(segmentering) tydelig markedsføring mot noen grupper. Hvilke gjester skal vi ha (lokal verdiskaping) kunnskap.</p> <p>-> Jobbe seg inn i et internasjonalt nettverk. -> Kunnskap om kunden (hvor kommer de fra, hva ønsker de?).</p> <p>Tilrettelegge for at små reiselivsbedrifter blir synliggjort internasjonalt gjennom visitt namdal/ visitt trøndelag til en overkommelig kostnad.</p> <p>Markedsføring vs. Leveranse. -> det vi markedsfører må vi også levere på.</p> <p>Pakketering internasjonalt.</p>

Infrastruktur til trondheimsfjorden som autonom testarena. -> transport av laks på kjøøl. -> fosen innovasjon jobber med mulige Arena prosjekt.

Synliggjøring/operasjonalisering og aktivitet innenfor autonome fartøy. -> fosen innovasjon. Hva med hitra/frøya?

AquaTech senter. Utredning av grunnlag for etablering av aqua tech senter/kontorfellesskap ala MNK, ålesund og marine holmen bergen. -> eiendomsselskaper utfordres, hvem kan tenke seg å flytte inn? NCE Aqua tech +++

Styrke trøndersk matfestival: for et internasjonalt publikum. -> eks: dialogmøter med internasjonale aktører. -> markedsføring/profilering.

Profesjonalisering gjennom kunnskap.

Utnytte store internasjonale arrangement/kongresser (ski VM, Ski tour Aqua Nor etc. til økt gjenkjøp.)

Ta flere initiativ ut fra handlingsplan og tenke Interreg prosjekt og nye internasjonale miljø som vi kan utvikle oss sammen med (eks arrangement turisme, pilgrim, matopplevelser).

Skape møtearena for samhandling, erfaringsutveksling, samarbeid på tvers, øking av kompetanse.

Skape fora for erfaringsutveksling på tvers av regioner. Bruke resultatene fra rapporten «kulturbasert reiseliv» fra høsten 2018.

Fremme økt samarbeid mellom bedrifter og destinasjoner + grunneiersamarbeid.

Unngå å bli for introvert i hver kommune / bygd. -> destinasjonsbygging.

Nok do. Fokus på infrastruktur, basisbehov i reiselivsnæringen.

Tilrettelegge infrastruktur. -> kollektivtransport / lett tilgjengelighet. -> bedre kommunikasjonen, finne informasjon. -> korrespondanse.

Utfordring med for lite volum på lokal mat. Eks: Åfjordpizza m/blåskjell.

Dra nytte av internasjonal kompetanse med tanke på produkt og tjenesteutvikling.

Språkkompetanse. -> innovasjon Norge, fylkeskommune, aktører med nok ressurser, destinasjonsselskapene, må ta størst ansvar. -> finansiering, støtteordninger til å delta i internasjonale prosjekter/ nettverk.

Helhetlig og koordinert markedsføring av regionen ved hjelp av digitale verktøy, gjerne utvikling av nye.

Samanheng mellom kva man satser på internasjonalt og hvor ressursene legges ned. Eks: lokalmatregionen nr 1. fagkompetansen går ned, skoletilbud legges ned.

			<p>øke kompetanse gjennom kursing. -> internasjonale salgsledd. -> språk (engelsk, tysk). -> kartlegging av produkter. -> kundeinnsikt. (kundebehov/segmentering/globalt trender.). -> implementering av nasjonal kvalitetssikringssystem. (varde).</p>
<p>Kobling og sam-handling</p>	<p><u>INK/INN:</u> Kobling samhandling: mellom bransjer/klynger i og utenfor de tradisjonelle i havrommet (verdal for eks inklusive Kværner).</p> <p>Erstatte tiltaket om en egen inkubator for havrommet med en satsing på å bygge et sterkt økosystem med mange aktører og aktiviteter (for eks separate?) aktiviteter, kapital, kompetanse.</p> <p>Ikke <u>en</u> havinkubator. Må tilbys flere skoler basert på flere aktører tilpasset lokale strukturer/behov.</p> <p>Etablere en regional distribuert inkubator/næringshage for havrommet.</p> <p>Tiltak: Styrk AgriTech.</p> <p>Kysten må samarbeide mer med teknologimiljøene / bedriftene som ligger på innlandet.</p> <p>Sterkere kobling mellom trøndelag sin industriregioner og Trondheim/Steinkjer sin FoU og utdanning.</p> <p>Kobling av kunnskap – og FoU innen landbruk, havbruk, skog. Hvordan: etablere FoU-klynger på tvers av sektor.</p> <p>Utvikle samspill mellom tydelig miljø (innovarena, BKS, Havbruksparken, Blåbasen o.l.). Brohodesatsinga i større geografi.</p> <p>Trøndelagssvar på havbyen Bergen.</p> <p>Felles budskap fra Trøndelag, synliggjøre behov og potensiale.</p> <p><u>Testing:</u> Sterkere kobling industri/FoU. Utrede en SFI innen RAS-teknologi.</p> <p>Legge opp til aktiviteter tilknyttet Ocean Space Center på høyere trøndelags-nivå. Virkemidler rettet mot testing og pilotering.</p>	<p>Prioriteringene: Bord 1: 1. videreutvikle eksisterende arenaer for blåe og grønne sektorer. 2. benytte disse arenaene til å reise felles utfordringer for næringene (inkludert miljø). 3. strukturering av samarbeidet mellom virkemiddelaktørene. 4. etablere nettportal «bioøkonomi trøndelag».</p> <p>Bord 2: 1. etablere arenaprojekt. -> jord. -> mat. (blå-grønn-sjø-mat-fjell). Med utgangspunkt i etablerte miljø. 2. skape arena for samhandling mellom de ulike klyngene i regionen som representerer ulike verdikjeder og råstoffområder. 3. kompetanseheving. -> FoU. -> bransje/produsent.</p> <p>Andre innspill fra bordene: Styrke og utvikle Oi! Som samhandlingsaktør mellom blå og grøn matproduksjon i regionen. Husk involvere/lytte til produsenter og behov for kompetanseheving i dette leddet. -> skape både lokale og regionale arenaer. -> Involvere de som faktisk står for verdiskapingen. -> koble sammen aktører på tvers av verdikjeder. -> identifisere potensialet for utvikling i alle deler av fylket. -> koble aktuelle aktører og bistå i utformingen av utviklingsprosjekt. -> utnytte lokale «hjelpere» og koble sammen aktører på tvers av regioner. Bidra aktivt til realiseringen av Namdalens bioøkonomistrategi, og støtte opp om utviklingsprosjekter som følge av denne. Koble Namdalen opp mot andre interessante tiltak i andre deler av trøndelag. Tilrettelegge for lokal videreføring av småskala produkter hvor produsent for eks kan leie kjøkkenfasiliteter og få tilgang på kompetanse for å selge til markedene. Eks: en bonde, en baker tilbys lokaler og kompetanse. Jobbe tverrfaglig på tvers av næring.</p>	<p>Prioriteringer: <u>Pri 1:</u> Etablere møteplasser på forskjellige nivå både digitale og fysiske. Tenke utenfor trøndelag. (rundreise turisten). -> dette tiltaket er viktig for å realisere de andre tiltakene.</p> <p>Historie – formidle historiske steder - /leder. Grupper og konseptualiserer, tematisere konsepter. Eks: «sagaenes trøndelag», krigshistorie, bergkunst, reiserute/leder.</p> <p>Etablere samarbeid/nettverk/møteplasser, både på tvers og i reiselivet. Kontaktforum, ulike nivå, bedriftsnettverk, kompetanse.</p> <p><u>Prioritert uten nummerering:</u> Koble de relevante aktører (kultur, historie) sammen i helhetlige konsepter. (kultur, mat, safari). -> tematisere.</p> <p>Tydelig rolleavklaring, hvem gjør hva. Destinasjonsselskap/landsdelsselskap.</p> <p>Virkemidlene må stimulere til økt samhandling.</p> <p>Databasen (trondelag.com) må videreutvikles slik at alle små som ønsker det kan bli med.</p> <p>Virkemidler/finansiering (som er tilpasset utfordringen). Pakking og konseptualisering.</p> <p>Vandring/naturbaserte opplevelser.</p> <p>Regionale samarbeid/destinasjonsselskap er nødvendig for utvikling.</p> <p><u>Uprioritert:</u> Regionale samarbeid/destinasjonsselskap er nødvendig for å videreutvikle næringen. Kommunene må være tålmodige og bidra med nødvendig kapital og ta en sentral mobiliseringsrolle i oppstartfasen.</p> <p>Koble matproduksjon og reiseliv enda tettere (tilbydere også utenfor «menigheten»).</p>

<p>Stimulere til å bruke det som allerede er der. Testing. Virkemiddel.</p> <p><u>Student:</u> Bringe flere studenter ut i regionens næringsliv. (Brohode 2050) sommerjobb, eksperter i team, trainee, osv.</p> <p>Alle trøndelagsnivå – kobling FoU, næringsliv/leverandør.</p> <p><u>Frie lapper:</u> Bidra til å utarbeide en arealplan for havrommet der hele havsøylen kartlegges med sikte på bærekraftig produksjon.</p> <p>Tilgjengeliggjøre visningsanlegg for turisme.</p> <p>Koble næringer: «lære om havrommet» - > opplevelsesnæring.</p> <p>Fylket ut i næringslivet.</p>	<p>Styrke koblingene mellom sjømat og jordbruk gjennom trøndersk matfestival og grønn forskning.</p> <p>Størrelsen på de ulike arenaene (tilpasset!).</p> <p>Regioner følger egne tiltak ut fra felles strategier.</p> <p>Klyngesamarbeid på jordbrukssiden som foregår her i trøndelag, men som hele landet kan ha nytte av på sikt.</p> <p>Samhandling mellom -> Mære vgs, Nord Universitet, FoU miljø på Innocamp, NTNU, Sintef, Nibio, NMBU, Innovasjonssmiljøene.</p> <p>For å bli matregion nr 1 er kvalitet nøkkelen. -> Ta i bruk mangfoldet vi har naturlig i regionen. Vilt, grønnsaker, fisk, bær osv. Våre naturgitte fordeler må utnyttes. -> betalingsviljen er her!</p> <p>Arrangere speed date mellom ulike aktører innenfor konkrete problemstillinger. Ulike aktører avhengig av problemstilling (ikke fast organisering/fleksibelt).</p> <p>Fremme trøndersklandbruk gjennom offentlig innkjøp. Her bør stat og kommuner ta langt større ansvar.</p> <p>Kobling mellom folk som kan tradisjonsmat og lokale opplevelsesbedrifter.</p> <p>Styrk AgriTech.</p> <p>Fylkeskommunen må være tilrettelegger og ikke utøver.</p> <p>Klyngesamarbeid grønt, blått på industriledd: -> protein -> restråstoff -> energiproduksjon -> biogass.</p>	<p>Jobbe tettere med nasjonalparkforvaltningen. Besøksstrategien for nasjonalparkene er avgjørende.</p> <p>Lage klynger på tvers av bransjer. Supplering av hverandre for å spre risiko.</p> <p>Kobling næringsliv og industriopplevelser med tradisjonelt reiseliv.</p> <p>Mer markedsføring av indre namdal som vandreeldorado i midt skandinavisk sammenheng.</p> <p>Lage en tilskuddsordning som fremme tiltaksbasert å bærekraftsprinsippet.</p> <p>Virkemidler for å stimulerer til økt samarbeid. Tematiske utlysninger som favner bred nok til å favne folkets muligheter. -> innovasjon norge. -> fylkeskommunen. -> distriktsforsk.</p> <p>Samhandling mellom virkemiddelapparat/kommuner/fylket, og de overordnede prioriterte ordningen opplevelsesnæringen etterspør. -> markedsføring. -> felles markedsføring. -> prioritere støtte til spesiell overnatting.</p> <p>Møteplasser to-fire ganger i året i regi av fylkeskommunen og fylkesmannen hvor næringsforeninger, kommuner og aktører blir invitert til å delta. (se til MR-fylke).</p> <p>Skape møteplasser for opplevelsesnæringen i Trøndelag, for bedre markedsføring av regionen. Skape mer hovednæring enn reiseliv som binæring.</p> <p>Re-starte kontaktforum for opplevelsesnæringen (felles møteplass for IN, FK, FM).</p> <p>Etablere flere møteplasser, kan være fysiske/digitale. Bør være -> tverrfaglig, og eller sektorielt. -> frivillighet og profesjonelt. Forutsigbarhet er viktig. Faste datoer. Digital møteplass for kunnskapsdeling og -heving. Her vil vi også kunne få nytt nettverk. Lage en kunnskapsbase. En facebook for trøndersk opplevelsesnæring.</p> <p>Større/mer bruk av bedriftsnettverk.</p> <p>Øke innsatsen på bedriftsnettverk, slik at de får bedre opplæring og oppfølging.</p> <p>Nettverk for store og små. Noen «motorer», skap møteplasser. Frivillighet kobles med opplevelsesnæringen.</p>
--	--	---

			<p>Legg vekt på å finne lavthengende frukter ved oppstart av nye samarbeid/destinasjonsselskap for å legitimere samarbeidet og for å mobilisere til videre samarbeid.</p> <p>Samhandling/samarbeid må stimuleres slik at enkeltbedrifter (små) kan oppnå vekst.</p> <p>Samhandle for å være attraktiv for rundreiseturisten. Vi må koble aktører og opplevelser – sette de sammen i salgbare konsepter.</p> <p>Bedriftene må <u>ville</u> samarbeide. Betale for eks næringsforeninger til å pakke. Kommunene kan for eks være rådgiver. Bedriftene vil tjene på det.</p> <p>Lag flere opplevelsespakker. Kommunene må bidra bedre på dette.</p> <p>Tydlig rollefordeling opp mot tiltak. Hvem gjør hva når?</p> <p>Kobling av matopplevelse, historiske steder, vandre turer i helhetlige konsepter.</p> <p>Fylkeskommunen tar et overordnet ansvar i utvikling av database/app hvor alle attraksjoner, overnattingsplasser, opplevelser, historiske områder, fyrtårn med overnatting, turstier, og turområder i fylket. Etc. en slik database vil bidra til samhandling og pakketering på tvers av kommunegrenser.</p> <p>Koble lignende historiske epoker/opplevelsessenter. -> viking, kystkultur og bergkunst, andre verdenskrig. Og så koble med andre opplevelser/mat på reisemålsnivå.</p> <p>Pilegrimsleden – også videreutvikle nordleden, fra nordland og fra sverige via røyrvik og lierne.</p> <p>Flere historier – en digital plattform. -> utvikle digital presentasjon av kulturminner/historie som snakker sammen og hvor tjenester kan kjøpes av turister. «historiske trøndelag».</p>

Smarte samfunn:

Testarena for el-fly + batteriproduksjon etc.

Bildelingssystemer på bygda.

Sentrum som testarena for førerløse biler.

Trondheimsfjorden for autonome fartøy (gods/person).

Kollektivtransport og parkering. -> bestilling -> finne parkeringsplass.

Tilby trøndelag som levende laboratorium gjennom å tilgjengeliggjøre data for utprøving. Fokus på IoTogny teknologi. Åpen kildekode.

Samkjøring av eksisterende helsedata.

Utvikle metoder for måling av bærekraft jamfør FN-bærekraftmål

Økt satsing på helse og velferdsteknologi

Økt samhandling mellom primær og spesialisthelsetjenesten.

Destinasjonsutvikling

Hospiteringsordning mellom privat/offentlig.

Klyngesatsing, digitalt miljø og tradisjonell industri. Reiseliv/næringer.

Lavterskelkompetansetiltak. Tiltak for smb'er for å ta i bruk enkelt/grunnleggende digitale verktøy, for ordinær drift som grundig (?) for utviklingstiltak i neste omgang. -> samspill f.k. ved vgs og NTNU ved digitale fagmiljø og pedagogiske.

Sirkulærøkonomi:

Tradisjonelt byggehandverk. Spre og øke kompetanse på tradisjonelt byggehandverk og byggemateriale. + kompetanse på transformasjon og gjenbruk på bygninger og materialer.

Mineralnæringene må ha større fokus. Mineralprosjektet i indre namdal må ha støtte av fylket.

Naturforvaltning. Nye næringer reiseliv. Økt fokus på beitelag.

Fosforutredning. Slam fra oppdrett. Skogvirke. -> jordforbedring.

Celulosebasert fôrproduksjon.

Klyngeetablering i forbindelse industri. -> utnytte sideeffekter til ny industri.

Utnytte vannsøyler i havrommet til oppdrett av nye arter.

Hydrogenproduksjon. -> vindkraft. -> ferskvann. Lagring i gamle oljefelt

Mobilisere og legge til rette for bærekraftig forbruk -> bytte, reparere, gjenbruk.

Mobilisere og inspirere til å fjerne unødvendig emballasje. Oppfordre til salg i løsvekt. Bevisstgjøring. Utvikle forretningsmodeller for dette.

Finne nye biobaserte erstatninger istedenfor import av soya.

Kompetanseheving -> tilrettelegge modulbasert opplæring.

Kartlegging av næringsstofftap for å vite riktig anvendelse (klimavennlig).

Styrke sirkulærøkonomi i offentlige anskaffelser som utstillingsvindu for ny teknologi.

Utvikle kretsløpsgården.

Arena for møte FoU og næring for å skape innovasjon, kunnskap og holdninger. Avlæring av «gammel» kunnskap.

Innspill 3. september: Trøndernett:

Sirkulærøkonomi – hvordan skal vi nå målene:

Kritiske råvarer inklusive mineraler og metaller. Ressurseffektivitet.

Inkludere strategier for effektiv ressursbruk i strategisk næringsplan for å legge til rette for gode nyetableringer.

Ha et våkent blikk på alle investeringer, i offentlig infrastruktur (vann, strøm, avfall) for å bidra til ressurseffektivitet.

Case: byggebransje. -> offentlige byggherrer stiller krav om avfallsfrie byggeplasser. -> bedrifter må posisjonere seg.

Undersøke muligheter for symbioser i regionalt næringsliv (ens avfall blir en annens ressurs).

Mobilisere manglende aktører som kan skape verdi på biprodukter.

Oversikt over ambisjoner og tiltak i kommunenes klimaplaner. -> muligheter for felles prosjekt og aktiviteter.

Etikk og følelser, redd for skit.

Renovasjonsselskapene i trøndelag har allerede mye kompetanse og erfaring som kan gi enda flere bedriftsetableringer. Eks: jordfabrikken, biogass mm.

Se rørsprodukter AS sin utnyttelse av nisjen med MSS og internasjonal eksport (kan flere bedrifter finne muligheter i sirk. Økonomien?)

Utvikle selvtest for bedrifter på materialstrømmer. -> score restressurser. Mobilisere bredt i hele trøndelag.

Bærekraft er et krav i markedet også fra inkubatorer.

Analyse av hva menes med sirk. Økonomi.

Utfordre bedriftens forretningsmodell på sirk. Økonomi i veiledningssituasjoner.

Koble restprodukter med andre bedrifter som kan foredle det.

Fokus på hvordan restprodukter kan bli salgbare produkter.

Virkemidler for å utnytte mer av råstoff, restprodukt.

Teknologiutvikling omkring restproduksjon.

Flere lokale selskap øker hastigheten for produkter som skal gjenvinnes i forhold til nasjonale aktører som gjør det samme. (nødvendigvis avhengig av volum og betalingsvilje).

Bruke offentlig innkjøp aktivt til å stimulere effektiv ressursbruk. -> energikilde. -> gjenvinne råvarer. For eks plast, tre.

Innovative offentlige anskaffelser. Aktivt virkemiddel i IK avfallsselskaper.

1. kartlegge dagens nåsituasjon. Utslipp, vann, avfall. + råstoff, ubenyttet resurs. 2. bevisstgjøring. -> forskning. -> nye produkter. 3. hva kan akkurat din bedrift bidra med?

Sirkulærøkonomi bio: -> avfallshåndtering, gjenbruksanlegg. -> informasjon, samarbeid: testing piloter. -> energiressurser.

Sirkulærøkonomi opplevelsesnæring. -> på naturens premisser. -> kortreist. -> enkle anlegg. -> samarbeid – dele.

Smarte samfunn – teknologi og digitalisering – hvordan arbeide:

Generelt: FK er den som må lage innovasjons manifest. -> gå foran bidra til infrastruktur – web. -> insitament. Frie midler er krav fra fylkeskommunen. -> regionale samarbeid.

Kompetansebehov: bestillerkompetanse på smarte samfunn og sirk. Øk.

FK delta som aktør/deltager i digital Norway. -> øke bestillerkompetanse.

Industri 4.0: -> kobling behov, kunde og leverandør. «mellomromsarbeidet».

Gründerbedrifter kommer med digitale løsninger, trenger pilot, kunder.

Industriell 4.0: retter seg mot digitalt umodne bedrifter -> innovasjonsmiljø med.

(Innovasjonsselskap) fasilitator kartlegger status i dag. -> avklar hvor starter du, hvem har gjort dette for konkrete gründerbedrifter som kan levere. -> pilot hos etablert næringsliv. -> bistå i forbindelse med digitaliseringsprosesser.

Inngå formaliserte samarbeid med FoU-miljøer for gjensidig forpliktelser. Ref. avtale mellom Oppdal kommune og NTNU «folkehelse og fritid».

Øke bestillekompetanse i det offentlige. Sikre at gründerbedrifter kommer fra pilotprosjekt til salg.

Egne tilskuddsmidler med fokus på smarte løsninger. For å få mer fokus på smarte løsninger.

Etablere pool for gode eksempler, som kan brukes som inspirasjon for bedriftene.

«Førstelinetjeneste» i Fou-miljøene ovenfor offentlig sektor i forhold til å a et kontaktpunkt ved prosjekter/prosjektideer.

Kurstilbud til bedrifter om nye løsninger, gjerne digitale. Som kan tas uavhengig av tid og sted.

Ta i bruk digitale møteplasser/streaming.

Infrastruktur over hele fylket som muliggjør å ta i bruk smart teknologi.

Markedsføre effekter og potensiale som kan oppnås ved å jobbe smart.

Få til en aksept om at en investering og tidsbruk knyttet til smarte samfunn kan finansieres via eks IN eller FK.

Gode eksempler må deles.

Utarbeide informasjonsmateriell for å selge inn smart samfunnsutvikling til bedrifter.

Mobilisere næringsliv til å delta i eksisterende prosjekter. Eks industri 4.0.

Ha eksperter som kan benyttes ut i bedrifter.

I kontakt med bedrifter utfordre deres forretningsmodell og rolle innenfor smarte samfunn.

Smarte samfunn bio: -> infrastruktur (små kommuner) -> informasjon – samarbeid: testing piloter. -> fysiske samarbeidsarenaer.

Smarte samfunn opplevelsesnæring: -> samarbeid – dele. -> gode historier. -> felles prosjekter. -> piloter/fyrtårn.

Sette seg inn i best practice for å tilpasse tiltaket til egen kommune, for eks transportplanlegging og investering i energiproduksjon i bygg.